

PRÁVOMOC VŠEOBECNÉHO SÚDU ROZHODNÚŤ V RÁMCI SÚKROMNOPRÁVNEJ ŽALOBY O VEREJNOPRÁVNOM OPRÁVNENÍ

Úprava užívania verejnej komunikácie je svojou povahou verejnoprávne oprávnenie upravené osobitným predpisom, preto o využívaní a úprave práv a povinností vo vzťahu k verejnej komunikácii je oprávnený a povinný rozhodnúť príslušný správny orgán, a nie všeobecný súd v rámci súkromnoprávnej žaloby.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 689/2017 z 21. novembra 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. K. H., zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Miklóssym, advokátska kancelária, Hlavná 1221, Vráble, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 1385/2015 zo 6. marca 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. K. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. mája 2017 doručená sťažnosť MUDr. K. H., (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 1385/2015 zo 6. marca 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom doručeným Okresnému súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) domáhala súdnej ochrany práva všeobecného užívania účelovej komunikácie a uloženia povinnosti žalovanej, spoločnosti Agromont Nitra, spol. s r. o., Južná 7, Nitra, zdržať sa využívania tejto komunikácie na prejazd a parkovanie cestných motorových vozidiel kategórie N2 a N3, ako aj nakladanie a vykladanie tovaru z týchto vozidiel. Okresný súd v uvedenej veci rozhodol uznesením sp. zn. 18 C 416/2014 z 12. januára 2015 tak, že konanie zastavil a vec postúpil mestu Nitra. Sťažovateľka podala proti označenému uzneseniu odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) tak, že uznesením sp. zn. 7 Co 200/2015 z 29. mája 2015 odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne. Sťažovateľka proti označenému uzneseniu krajského súdu podala dovolanie, ktorým namietala nesprávny záver všeobecných súdov v jej veci o nedostatku právomoci a tvrdila, že v okolnostiach jej veci došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol napadnutým

uznesením. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že *«otázky užívania miestnych komunikácií nie sú inštitútom súkromného práva, ale verejnoprávnym oprávnením. Práve „prvok verejnoprávnosti“ vo vzájomných vzťahoch účastníkov konania, spočívajúci v spôsobe užívania miestnej komunikácie žalovaným, bráni usporiadaniu týchto vzťahov spôsobom uvedeným v § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka a neumožňuje vec prejednať a rozhodnúť v občianskom súdnom konaní. Vada podľa § 237 ods. 1 f/ O.s.p. je teda namietaná nedôvodne.»*

Sťažovateľka v sťažnosti zotrúva na názore, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k neprípustnému zásahu do jej označených práv, najmä práva prístupu k súdu, ktorý v jej prípade materiálne bol porušený, v dôsledku čoho je sťažovateľka toho názoru, že odmietnutím jej dovolania došlo k *„denegatio iuris, resp. denegatio iustitiae“*.

Sťažovateľka je na základe uvedených dôvodov a v sťažnosti uvedenej argumentácie presvedčená o porušení svojich označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, preto v petite sťažnosti žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie jej označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, priznal jej náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu, že údajne došlo k odmietnutiu prístupu k súdu. Sťažovateľka prípustnosť svojho dovolania oprela o tvrdenú vadu, že v okolnostiach veci došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom vo veci jej návrhu. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol z dôvodu, že vada namietaná sťažovateľkou bola namietaná nedôvodne. Sťažovateľka s týmto názorom najvyššieho súdu nesúhlasí a vidí v ňom porušenie svojich označených práv.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 426/08).

Ústavný súd sa vychádzajúc z uvedeného pri predbežnom prerokovaní sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, zaoberal bližšie otázkou, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy).

V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstatná námietka sťažovateľky spočíva v tvrdenom zásahu najvyššieho súdu do jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého sa mal dopustiť tým, že nesprávne posúdil jej vec, pretože podľa jej názoru, žaloba ktorou sa domáhala ochrany svojho vlastníckeho práva bola prípustná a bolo v právomoci všeobecných súdov o nej meritórne rozhodnúť.

Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a aj štrasburských orgánov ochrany práv, z čoho rezultuje pomerne bohatá judikatúra k jeho významu z pohľadu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odôvodnení rozhodnutia všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Krasa c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

Kľúčovou otázkou pre posúdenie veci sťažovateľky bolo preskúmať, či konanie bolo skutočne zaťažené vadou namietanou sťažovateľkou v dovolaní, a teda či v okolnostiach veci spadalo do právomoci všeobecných súdov meritórne rozhodnúť o jej návrhu. Sťažovateľka sa svojím návrhom domáhala najmä toho, aby všeobecné súdy zakázali odporcovi ako súkromnoprávnemu subjektu užívať verejnú účelovú komunikáciu. Sťažovateľka svoj návrh opierala o ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktorým sa rieši ochrana vlastníckeho práva a úprava susedských pomerov v prípadoch, ak výkon práv jedného vlastníka zasahuje do oprávnených záujmov iného vlastníka nehnuteľnosti, teda suseda. Osobitosťou sťažovateľkinho návrhu bolo, že sťažovateľka žiadala zakázať využívanie miestnej účelovej komunikácie, teda veci, ktorá nie je vo vlastníctve žalovaného a slúži verejnosti bez osobitných obmedzení. Vo veci konajúce súdy dospeli k záveru, že vzhľadom na túto osobitosť nie je možné návrh považovať za klasický susedský spor, pretože sa týka využívania účelovej komunikácie, ktorá je regulovaná verejným právom, a teda nespadá do právomoci všeobecných súdov v rámci súkromnoprávnej žaloby rozhodnúť o takomto návrhu.

Ústavný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že sťažovateľka sa svojím návrhom domáhala ochrany svojho vlastníckeho práva, avšak vzhľadom na verejnoprávny presah jej návrhu – úprava užívania verejnej komunikácie, ktorá je svojou povahou verejnoprávne oprávnenie upravené osobitným predpisom, preto o využívaní a úprave práv a povinností vo vzťahu k verejnej komunikácii je oprávnený a povinný rozhodnúť príslušný správny orgán, a nie všeobecný súd v rámci súkromnoprávnej žaloby. Všeobecné súdy do týchto vzťahov verejnoprávnej povahy môžu vstupovať len následne, v rámci správneho súdnictva, kde majú

právomoc preskúmať a rozhodnúť, či správny orgán konal v súlade s právnymi predpismi alebo vydal rozhodnutie, ktoré možno považovať za zákonné.

Predpokladom úspešnosti podaného dovolania sťažovateľkou by bol právny záver, že návrh sťažovateľky, ktorým sa domáhala ochrany svojho vlastníckeho práva, spadá do právomoci všeobecného súdu. Ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci však k takémuto záveru nedospel. Vychádzajúc z uvedeného je potom logicky a ústavne konformne odôvodnený záver najvyššieho súdu, že vada podľa § 237 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov bola namietaná sťažovateľkou nedôvodne, preto dovolanie sťažovateľky bolo nevyhnutné odmietnuť ako procesne neprípustné.

Ústavný súd sa z obsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu presvedčil, že najvyšší súd sa námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľka v tomto konaní dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené.

Ústavný súd tak konštatuje, že nezistil medzi dôvodmi a skutočnosťami, ktoré sťažovateľka uviedla vo svojej sťažnosti, žiaden taký dôvod, ktorý by mohol spochybniť právne závery najvyššieho súdu. Je to tak z toho dôvodu, že po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľka uviedla vo svojej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to tvrdila sťažovateľka vo svojej sťažnosti. V napadnutom uznesení najvyšší súd zohľadnil všetky jeho zákonné náležitosti a tieto pri jeho tvorbe aj prakticky aplikoval, preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.